

Vaststelling van overgangsregelen met het oog op de inwerkingtreding van de nieuwe voorschriften nopens de ruimtelijke ordening en de volkshuisvesting

(Overgangswet ruimtelijke ordening en volkshuisvesting)

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden bij brief van 27 maart 1963)

Nr. 8

Met voldoening hebben de ondergetekenden kennis genomen van de instemming, welke algemeen betuigd werd met de opzet van het ontwerp-Overgangswet ruimtelijke ordening en volkshuisvesting en met de daarin nagestreefde beperking tot bepalingen, die met het oog op een soepele overgang van het oude op het nieuwe recht noodzakelijk zijn.

De twijfel van sommige leden en ook van vele leden, of in Hoofdstuk V wel voldoende gelet is op het — in de memorie van toelichting vermelde en algemeen onderschreven — uitgangspunt, dat een invoeringswet niet de plaats is om in andere reeds bestaande wetten nieuwe denkbeelden te introduceren, achten de ondergetekenden echter niet gerechtvaardigd. Genoemd hoofdstuk bevat de voorgestelde wijzigingen in de Ontheigeningswet. Deze wijzigingen zijn niet alle even ingrijpend, maar juist voorzover zij van ingrijpende aard zijn, houden zij sterk verband met de nieuwe wettelijke bepalingen en zijn zij zelfs noodzakelijk om de rechtgevolgen van deze bepalingen, voorzover de ontheigening betreft, op de jui te manier te regelen, mede met het oog op de in die bepalingen gebruikte nieuwe begrippen en terminologie. De ondergetekenden hebben hierbij in het bijzonder het oog op de voorgestelde wijzigingen van artikel 40*b* en artikel 77 van de Ontheigeningswet.

Aan wijziging van artikel 40*b* in het kader van de Overgangswet kan niet worden ontkomen, omdat in de Wet op de Ruimtelijke Ordening de in dat artikel genoemde bijzondere voorschriften ter bepaling van een voorgevelrooilijn en het bouwverbod niet meer worden genoemd.

Gelet op de nieuwe wettelijke regelingen is het — mede met het oog op de duidelijkheid — gewenst en ook mogelijk de redactie van artikel 77 van de Ontheigeningswet te vereenvoudigen zonder te kort te doen aan de bestaande inhoud van dit artikel. Bovendien moet dit artikel worden gewijzigd om tot uitdrukking te brengen, dat onder de nieuwe wettelijke regeling ook ontheigend kan worden ten behoeve van een bestemming met conserverende strekking, een bepaling, welker belang naar de ondergetekenden menen eigenlijk niet wordt betwist. Ook de overige voorgestelde, tamelijk eenvoudige wijzigingen in de Ontheigeningswet hangen vrijwel alle samen met veranderingen in de wetgeving, die als gevolg van de Wet op de Ruimtelijke Ordening of van de nieuwe Woningwet hebben plaats gehad en zijn vrijwel steeds noodzakelijk ter aansluiting aan de nieuwe terminologie. De ondergetekenden zijn voorts van oordeel, dat er — nu men aan het begin staat van de uitvoering van een nieuw samenstel van wettelijke regelingen op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting — geen bezwaar tegen hoeft te bestaan, van de thans geboden gelegenheid gebruik te maken, om de bruikbaarheid van bepaalde voorschriften van de Ontheigeningswet voor de toekomst enigszins te verbeteren, zelfs al zou het verband van enkele dezer wijzigingen met de nieuwe wettelijke bepalingen niet zo duidelijk aanwijsbaar zijn.

Naar reeds uit vorenstaande overwegingen blijkt zijn de ondergetekenden van mening, dat het geen aanbeveling verdient om — zoals vele leden vragen — bovenbedoelde wijzigingen in de Ontheigeningswet in een aparte wet tot wijziging van die wet onder te brengen, omdat deze wijzigingen

naar hun karakter juist in het kader van een Overgangswet behoren te worden opgenomen.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden, of bij een eventuele aparte wet tot wijziging van de Onteigeningswet niet tevens wijzigingen kunnen worden aangebracht in de geest van de voorstellen van de Commissie-van den Bergh, menen de ondergetekenden er op te moeten wijzen, dat de wetgever bij de wet tot het vervallen van het Vervreemdingsbesluit niet-landbouwgronden in 1956 hieromtrent reeds een beslissing heeft genomen en daarbij een andere weg heeft gekozen.

In antwoord op het verzoek van de aan het woord zijnde leden, een overzicht te mogen ontvangen van de uitvoeringsvoorschriften, die nodig zijn om de wet in haar geheel in werking te doen treden, moge de eerste ondergetekende verwijzen naar de bijlage bij deze memorie, waarin dit overzicht is gegeven. Op de desbetreffende vraag van deze leden deelt hij voorts mede, dat aan bedoelde uitvoeringsvoorschriften met voortvarendheid wordt gewerkt. Hij wil daaraan toevoegen dat zijnerzijds zal worden bevorderd, dat bij de voorbereiding van deze maatregelen de grootst mogelijke spoed zal worden betracht.

Naar aanleiding van de desbetreffende opmerkingen van de commissie leden de ondergetekenden mede, dat hun — en met name de eerste ondergetekende — de in de praktijk ondervonden moeilijkheden met betrekking tot het bezwaar maken tegen voorgenomen werken uiteraard bekend zijn. Ook naar hun mening zijn deze moeilijkheden een gevolg van een ernstige leemte in de huidige voorlopige wet inzake het Nationale Plan en streekplannen. Het komt hun echter voor, dat de Overgangswet — gezien haar karakter — niet de plaats is om een eventuele wetswijziging ter zake voor te stellen. Het ondervangen van de hierbedoelde bezwaren houdt immers geen enkel verband met de overgang van het oude recht naar de nieuwe wettelijke regeling op het gebied van de ruimtelijke ordening. De eerste ondergetekende is derhalve van mening, dat er alle aanleiding is zich over een wetswijziging als hierbedoeld — maar dan bij afzonderlijke wet — te beraden.

Artikel 1 juncto artikel 10. Vele leden vroegen of het niet gewenst is met betrekking tot bestaande gemeentelijke exploitatieverordeningen te bepalen, dat zij geacht worden te zijn verordeningen, als bedoeld in artikel 42 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De ondergetekenden zijn van mening, dat hiertoe geen aanleiding bestaat. In de eerste plaats moge in dit verband gewezen worden op het verschil in karakter tussen de gemeentelijke bouwverordening, die tot de burgers gerichte voorschriften geeft, en de gemeentelijke exploitatieverordening, die de burgers niet bindt, doch alleen de lijn aangeeft, volgens welke de gemeente in bepaalde gevallen zal handelen. In tegenstelling tot hetgeen omtrent de bouwverordening is bepaald verbindt de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorts aan een exploitatieverordening geen enkel rechtsgevolg, dat nu ook aan de reeds bestaande, onverplicht tot stand gekomen exploitatieverordeningen zou moeten worden verbonden om een soepele overgang van het oude naar het nieuwe recht te waarborgen.

Ingevolge artikel 1 van de Overgangswet zullen overigens bestaande exploitatieverordeningen, voorzover zij aan de materiële vereisten van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voldoen, hun werking behouden. Om aan de verplichting, bedoeld in Hoofdstuk VI van laatstgenoemde wet te voldoen, zullen de gemeenten dergelijke verordeningen zo nodig moeten aanvullen of wijzigen en daarna aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten moeten onderwerpen. Gelijktelling, als door de hier aan het woord zijnde leden bedoeld, zou tot gevolg hebben, dat ook bepalingen in exploitatieverordeningen, die wel met genoemde wet in strijd zijn, van kracht zouden blijven. De ondergetekenden hebben hier toch wel bezwaar tegen.

De ondergetekenden kunnen volledig instemmen met de opvatting van deze leden, dat er ook bij toepassing van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening behoefte zal bestaan aan het vaststellen van zekere procedureregels voor het indienen en beoordelen van aanvragen om schadevergoeding.

De wet sluit vaststelling van dergelijke „schadevergoedingsverordeningen nieuwe stijl” niet uit, zoals deze leden reeds veronderstelden. Het komt de ondergetekenden zelfs zeer nuttig voor, dat de gemeenten tot vaststelling van dergelijke voorschriften zullen overgaan.

Verscheidene leden bleken bezwaren te hebben tegen de regeling, volgens welke op planologische maatregelen, die overeenkomstig de oude wettelijke maatregelen tot stand zijn gekomen, niet artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van toepassing zal zijn, doch de gemeentelijke schadevergoedingsverordeningen van kracht zullen blijven. Zij baseerden hun bezwaren in de eerste plaats op het feit, dat vele gemeenten geen schadevergoedingsverordeningen kennen en voorts op de omstandigheid, dat de inhoud van deze schadevergoedingsverordeningen onderling veelal zeer verschillend is. Zij wezen er op dat sterke rechtsongelijkheid daarvan het gevolg is en betreurden het dat het voortduren van deze toestand door de Overgangswet wordt verlengd.

De ondergetekenden mogen er naar aanleiding van deze opmerkingen op wijzen, dat ook onder het bestaande wettelijke regime steeds het beginsel is gehuldigd, dat planologische maatregelen geen onevenredige schade voor belanghebbenden mogen veroorzaken. De praktijk van de bestuursorganen op dit punt is er voortdurend op gericht geweest, het ontstaan van onevenredige schade te voorkomen, dan wel — zo dit uit stedenbouwkundig oogpunt niet mogelijk was — de mogelijkheid te openen, dat dergelijke schade zou worden vergoed.

Zowel bij de goedkeuring van de plannen door Gedeputeerde Staten, als bij de beoordeling door de Kroon in beroep werd de schadekwestie terdege in het oog gehouden. Dit heeft er in vrijwel alle gevallen toe geleid, dat hetzij goedkeuring aan (bepaalde gedeelten van) de plannen werd onthouden, c.q. een beroep gegrond werd verklaard, hetzij een schadevergoedingsverordening van toepassing werd verklaard. De jurisprudentie van de Kroon heeft bovendien tot gevolg gehad, dat in verreweg de meeste uitbreidingsplannen een overgangsbepaling is opgenomen, die herbouw na een eventueel geheel of gedeeltelijk teniet gaan van panden mogelijk maakt, ook indien dit niet in overeenstemming met het plan zou zijn. Ook hierdoor werd in vele gevallen het ontstaan van schade voorkomen.

Onder die omstandigheden zien de ondergetekenden geen reden om de nieuwe bepaling ook op alle bestaande plannen van toepassing te doen zijn. Het zou bovendien niet in overeenstemming zijn met het voor de onderhavige Overgangswet over de gehele linie gehanteerde beginsel, dat ten tijde van de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving bestaande of in een zeker stadium van voorbereiding verkerende maatregelen en plannen zoveel mogelijk volgens het bestaande wettelijke regime worden afgewerkt.

Op grond van bovenstaande overwegingen zijn de ondergetekenden van oordeel, dat de thans voorgestelde regeling de voorkeur verdient boven het van toepassing verklaren van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ook op de oude planologische maatregelen.

De hier aan het woord zijnde leden wezen er voorts op, dat in bijna alle provincies, die streekplannen hebben, in opdracht van de Kroon provinciale schadevergoedingsverordeningen voorkomen, die vooral ten doel hebben, bij afwezigheid van een gemeentelijke schadevergoedingsverordening de belanghebbenden uitkomst te bieden. Met het oog op de omstandigheid, dat het systeem van het bezwaar maken volgens de voorlopige wet tegen het uitvoeren van voorgenomen werken, onder meer indien deze in strijd zijn met een bestaand streekplan, ingevolge de Overgangswet nog voor 5 jaren zal worden gecontinueerd, achtten zij het redelijk, dat ook de bestaande provinciale schadevergoedingsverordeningen, die met die streekplannen verband houden, nog 5 jaren worden gehandhaafd.

De ondergetekenden mogen naar aanleiding hiervan opmerken, dat er ten aanzien van streekplannen-nieuwe stijl, die onder vigeur van de nieuwe wet tot stand zullen komen, voor schadevergoedingsverordeningen geen plaats meer zal zijn.

Deze streekplannen hebben geen rechtstreekse werking. Zij zijn slechts een program voor de toekomstige ontwikkeling van de streek en zijn uit dien hoofde geregeld aan verandering onderhevig, al naar mate de inzichten omtrent de meest wenselijke ontwikkeling zich wijzigen. Reeds hierom is het uitermate onwaarschijnlijk, dat een streekplan-nieuwe stijl schade veroorzaken kan, die voor vergoeding aan belanghebbenden in aanmerking zou komen. Omtrent het aanwezig zijn van elementen, die eventueel schade zouden kunnen veroorzaken, zal geen zekerheid bestaan, zolang die elementen niet door middel van aanwijzingen of langs de weg van de goedkeuring in een bestemmingsplan zijn vastgesteld.

De rechtskracht van provinciale schadevergoedingsverordeningen, die ten tijde van de inwerkingtreding van de nieuwe wetten reeds bestaan, wordt door deze wetten niet aangetast. Die verordeningen blijven dus ook zonder uitdrukkelijke verlenging van de levensduur van kracht.

Of zij met betrekking tot de bestaande streekplannen na de inwerkingtreding van de nieuwe wetten nog veel zullen worden toegepast menen de ondergetekenden te mogen betwijfelen. Deze bestaande streekplannen immers krijgen dan dezelfde rechtsgevolgen als de streekplannen-nieuwe stijl. Zo er al aanleiding zal bestaan voor toepassing van bedoelde verordeningen, dan zal deze toch wel veel geringer zijn dan onder het huidige systeem.

Artikel 3. Naar aanleiding van de opmerking van tal van leden, dat het gewenst is, dat Gedeputeerde Staten een redelijke souplesse betrachten met het stellen van de termijn, binnen welke de aanpassing van de gehandhaafde gemeentelijke bouwverordeningen moet geschieden, merken de ondergetekenden op, dat naar hun mening de colleges van Gedeputeerde Staten ongetwijfeld bij het bepalen van deze termijn rekening zullen houden met eventuele omstandigheden in de desbetreffende gemeente, die het stellen van een langere termijn wenselijk zouden maken. Zij mogen er echter op wijzen, dat in het hierbedoelde geval Gedeputeerde Staten eerst kunnen optreden als de gemeente al drie jaar de tijd heeft gehad om tot deze aanpassing over te gaan. Men mag dus aannemen, dat er in elk geval al heel wat werk zal zijn verzet, wanneer Gedeputeerde Staten artikel 21 van de Woningwet moeten gaan toepassen, te meer, daar toch ook de tijd vóór de inwerkingtreding van de nieuwe Woningwet voor het voorbereidende werk kan worden gebruikt.

De vraag van deze leden, of het niet gewenst is de termijn, bedoeld in artikel 3, derde lid, van de Overgangswet ook te doen gelden, ingeval een algemene maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 3, zesde lid, van de Woningwet, binnen 2½ jaar na de inwerkingtreding van deze wet tot stand komt, kunnen de ondergetekenden bij nadere overweging bevestigend beantwoorden.

Artikel 26, tweede lid, van de Overgangswet stelt deze termijn reeds met betrekking tot de aanpassing van de voorschriften van het thans bestaande Besluit Uniforme Bouwvoorschriften. Bedoelde voorschriften hebben thans rechtstreekse werking, met doorbreking van de desbetreffende bepalingen in de gemeentelijke bouwverordeningen. Het systeem van de nieuwe Woningwet daarentegen brengt mede, dat deze voorschriften in de bouwverordening moeten zijn opgenomen, alvorens zij kunnen werken. De gemeenten krijgen hiertoe gedurende drie jaren na de inwerkingtreding van de Overgangswet de tijd, met de mogelijkheid, dat Gedeputeerde Staten met toepassing van artikel 21 van de Woningwet deze termijn verlengen. Het bestaande Besluit Uniforme Bouwvoorschriften kan dus nog vrij langdurig rechtstreekse werking hebben, n.l. voor die gemeenten, waar een snelle aanpassing moeilijkheden zal blijken op te leveren. Met het oog hierop is het wel gewenst de mogelijkheid open te houden, dat eventuele, binnen 2½ jaar na de inwerkingtreding van de Overgangswet in genoemd besluit aan te brengen wijzigingen nog rechtstreekse werking zullen hebben, totdat zij in de bouwverordening zijn verwerkt. De ondergetekenden zijn derhalve voornemens bij tweede nota van wijzigingen artikel 26 van de Overgangswet aan te vullen met een vierde

lid, waarbij het tweede en derde lid van dit artikel ten aanzien van wijzigingen van het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften, als hierboven bedoeld, van overeenkomstige toepassing worden verklaard.

Zij vinden echter geen aanleiding de algemene aanpassings-termijn van artikel 3, derde lid, van de Overgangswet ook voor andere gevallen te doen gelden.

De voorschriften van het Besluit schuilplaatsen bij bouw van woningen, die op grond van artikel 4 van de Overgangswet van kracht blijven, hebben geen rechtstreekse werking. Deze bepalingen moeten reeds volgens de thans nog geldende Woningwet binnen zes maanden in de bouwverordening worden opgenomen, hetgeen, naar de ondergetekenden menen te mogen aannemen, in alle gemeenten wel zal zijn gebeurd. In dit geval is er geen reden om voor een bepaalde aanpassingsperiode in deze regeling, die in artikel 3, vijfde lid, juncto zevende lid, van de nieuwe Woningwet voor de toekomst is gehandhaafd, verandering te brengen. Eventuele toekomstige wijzigingen in genoemd Besluit zullen immers zonder bezwaar binnen zes maanden in de bouwverordening kunnen worden verwerkt. De ondergetekenden achten het voorts bezwaarlijk, dat de werking van voorschriften, als bedoeld in artikel 3, vierde en vijfde lid, van de Woningwet, zou worden opgeschort tot alle bouwverordeningen in hun geheel — dus ook wat de verouderde bepalingen betreft — zijn herzien.

Artikel 9. Vele leden vroegen of het met het oog op de woningnood niet gewenst is artikel 26, eerste lid, van de Woningwet tijdelijk buiten werking te stellen en in de plaats daarvan de bestaande regeling te handhaven tot een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen nader tijdstip.

De ondergetekenden erkennen, dat zolang de woningnood voortduurt, aan toepassing van artikel 26, eerste lid, van de Woningwet bepaalde moeilijkheden verbonden kunnen zijn. Zij zijn evenwel van mening, dat het in het kader van de nieuwe wet bezwaarlijk zou passen voor dit onderdeel tijdelijk de overeenkomstige bepalingen van de bestaande wet (artikel 21, eerste lid, van de huidige Woningwet, juncto artikel 23, eerste lid, van de Wederopbouwwet) van kracht te doen blijven, al was het alleen maar wegens de verschillen in terminologie, die tot verwarring aanleiding kunnen geven. Een oplossing voor deze moeilijkheden kan naar hun mening op eenvoudiger wijze verkregen worden door in de Overgangswet te bepalen, dat tot een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen tijdstip burgemeester en wethouders bij de toepassing van artikel 25 van de Woningwet, in afwijking van artikel 26, eerste lid, van deze wet, niet verplicht zijn de in laatstgenoemd artikel genoemde keuze te laten. Bij tweede nota van wijzigingen zal een hiertoe strekkend voorstel worden gedaan.

Artikel 10. In antwoord op de hier gestelde vragen merken de ondergetekenden op, dat de redactie van artikel 10, eerste lid, van de Overgangswet rechtstreeks tot gevolg heeft, dat alle bestaande planologische maatregelen na het in werking treden van de Overgangswet met een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, zijn gelijkgesteld. Ongetwijfeld vallen deze maatregelen als gevolg hiervan ook onder het begrip bestemmingsplan, indien dit in andere wetten wordt gebruikt. Het is duidelijk, dat met de term „bestemmingsplan” in bijv. de Onteigeningswet en de nieuwe Woningwet het begrip bestemmingsplan van de Wet op de Ruimtelijke Ordening wordt gehanteerd. Indien nu artikel 10 van de Overgangswet bestaande planologische maatregelen gelijkstelt met deze bestemmingsplannen, dan kan er naar de mening van de ondergetekenden geen onzekerheid bestaan over de vraag, of bedoelde bestaande maatregelen ook voor de toepassing van eerstgenoemde wetten gelijkgesteld zijn. Met een toevoeging, als door de hier aan het woord zijnde leden bedoeld, zou overigens — naar het de ondergetekenden toeschijnt — het beoogde doel niet bereikt worden. Voorzover nodig zij er voorts op gewezen, dat hierbedoelde, met bestemmingsplannen gelijkgestelde bestaande planologische maatregelen het rechtsgevolg behouden, dat zij bij de inwerkingtreding van de Overgangswet hadden

(artikel 10, eerste lid, laatste zin). Ondanks de gelijkstelling kan het dus voorkomen, dat bepaalde rechtsgevolgen, die in verschillende wetten aan bestemmingsplannen worden gegeven, niet aan deze maatregelen verbonden zullen zijn.

Voor de beantwoording van de vraag van tal van leden met betrekking tot de termijn, genoemd in het derde lid van artikel 10, zij verwezen naar hetgeen in deze memorie ten aanzien van artikel 32 is vermeld.

In tegenstelling tot vele leden, die van mening zijn, dat in de wet een ruime overgangstermijn moet worden gesteld voor de omzetting van een eventueel eenhoofdig welstandstoezicht in een deskundig college, zien de ondergetekenden voor een dergelijke overgangstermijn geen aanleiding. De wetgever heeft blijkens artikel 85, tweede lid, van de Woningwet een college voor het gemeentelijke welstandstoezicht noodzakelijk geacht. Dit kan verondersteld worden reeds sinds de totstandkoming van deze wet op 12 juli 1962 bij de gemeenten bekend te zijn. Met de organisatie, die nodig is ter voorbereiding van de omzetting van een eenhoofdig toezicht in een toezichthoudend college behoeft werkelijk niet gewacht te worden tot de Woningwet in werking is getreden. De gemeenten wordt derhalve — naar de ondergetekenden menen — voldoende gelegenheid gegeven er voor te zorgen, dat bedoelde omzetting tijdig zal plaatsvinden.

Artikel 14. Vele leden, van oordeel dat, nu in de Woningwet de voorwaarde van terugbetaling is geschrapt, de oude voorschriften daarbij moeten worden aangepast, vroegen of de Regering bereid is de hiertoe nodige voorzieningen te treffen. Zij waren voorts de mening toegedaan, dat met het oog hierop het derde lid van de overgangsbepalingen van de wet van 14 juli 1934 (*Stb.* 316) moet worden geschrapt en dat daarnaast een voorziening moet worden getroffen om de voorstellen van de Commissie-de Roos omtrent de bestemming van exploitatiesaldi in de wet neer te leggen. De ondergetekenden delen naar aanleiding hiervan mede, dat het rapport van de Commissie-de Roos — waarin ook de hierbedoelde kwestie van het al of niet stellen van de voorwaarde van gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de bijdragen wordt behandeld — door de Regering nog wordt bestudeerd. Beslissingen omtrent de conclusies van dit rapport zijn nog niet genomen, noch voor de na de inwerkingtreding van de Woningwet te verlenen bijdragen, noch voor de tot genoemd tijdstip verleende of nog te verlenen bijdragen. Het lijkt de ondergetekenden ongewenst op deze beslissingen vooruit te lopen. Het is toch niet wel mogelijk reeds thans wettelijke maatregelen te treffen — of daaromtrent toezeggingen te doen — ten aanzien van voorzieningen, omtrent welke noodzakelijkheid de Regering nog niet tot een uitspraak is gekomen.

Mede op grond van dezelfde overwegingen achten de ondergetekenden het tijdstip nog niet gekomen, waarop het derde lid van de overgangsbepalingen van de wet van 14 juli 1934, *Stb.* 316, geheel kan worden ingetrokken. Zolang omtrent het al of niet handhaven van de voorwaarde van terugbetaling, hetzij alleen voor de toekomst, hetzij óók ten aanzien van in het verleden verleende bijdragen, nog geen beslissing is genomen, lijkt het de ondergetekenden gewenst deze bepaling vooralsnog te doen voortbestaan. Op dit ogenblik kan immers nog niet worden overzien of en, zo ja, welke bepalingen ervoor in de plaats zullen moeten komen.

Artikel 17, juncto artikel 21. Vele leden bleken er niet van overtuigd, dat er ook voor de toekomst geen behoefte meer zou bestaan aan een speciale onteigening op grond van de twee motieven, die volgens hen destijds voor de invoering van de wederopbouwonteigening hebben gegolden: de bestrijding van de woningnood en de bevordering van de economische ontwikkeling. Zij achtten het van belang de mogelijkheid open te houden om ook urgente projecten, die nog niet in een bestemmingsplan zijn vastgelegd te verwezenlijken. De noodzaak hiervan wordt naar zij menen sterker, nu als gevolg van de Wet op de Ruimtelijke Ordening de stedenbouwkundige ontwerp-arbeid sterk zal toenemen, waardoor het kan voorkomen, dat voor een bepaald project nog geen bestemmingsplan kan worden vastge-

steld, maar anderzijds de uitvoering van dit project geen uitstel kan lijden. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne zien, dat de Regering zich over dit aspect nader uitspreekt.

De ondergetekenden mogen er naar aanleiding van dit beoog in de eerste plaats op wijzen, dat de z.g. wederopbouwonteiningsprocedure nooit is gehanteerd ter bevordering van de economische ontwikkeling. Een dergelijke toepassing zou in strijd met de wet zijn geweest. Wel was het mogelijk de hierbedoelde procedure toe te passen ten behoeve van het economisch herstel des lands. Deze toepassing is al sinds jaren in onbruik geraakt — en terecht, naar de ondergetekenden menen —, omdat het economisch herstel al geruime tijd geleden geacht kon worden te zijn voltooid.

Voorzover het de toepassing van de hierbedoelde onteigening in verband met een bouwplan, strekkende tot leniging van de woningnood, betreft, moge erop worden gewezen, dat zowel het huidige artikel 77, eerste lid onder 4°, als het nieuw voorgestelde artikel 77, eerste lid onder 3°, van de Ontheiningswet het mogelijk maken te onteigenen ten behoeve van een in het belang van de volkshuisvesting uit te voeren bouwplan, zonder dat het plan in een bestemmingsplan moet zijn vastgesteld.

De hier het woord voerende leden stellen voorts, dat het huidige tempo van de normale onteigening in de gemeenten niet bevredigend wordt geoordeeld en dat er een algemene behoefte bestaat het streven naar een snellere procedure te bevorderen. Naar hun mening zou de snellere onteiginingsprocedure overeenkomstig de bepalingen van de Wederopbouwwet van veel nut kunnen zijn.

De ondergetekenden menen naar aanleiding hiervan in de eerste plaats te mogen opmerken, dat hun van genoemde algemene behoefte geenszins is gebleken.

In dit verband kan worden opgemerkt, dat — naar de eerste ondergetekende bekend is — vele wederopbouwplannen in uitbreidingsplannen zijn omgezet. In die gevallen kan dus ook thans reeds bedoelde verkorte onteiginingsprocedure niet meer worden gehanteerd. Verder is gebleken, dat al sinds geruime tijd vrijwel geen wederopbouwplannen meer ter goedkeuring worden ingediend. De frequentie van de toepassing van de z.g. wederopbouwonteiningsprocedure wordt hierdoor dus al steeds geringer. Deze bijzondere procedure is destijds ingevoerd met het oog op de bijzondere tijdsomstandigheden en het zou naar de mening van de ondergetekenden niet juist zijn, haar zonder meer ook voor de normale onteigening in normale tijden voor te schrijven. Het gaat hier in het bijzonder om de verryogde deskundigenbenoeming en de als gevolg daarvan verryogde voorlopige inbezitting. Wil men deze bepalingen ook met betrekking tot de normale onteiginingsprocedure mogelijk maken, dan rijst de vraag, of dit beperkt moet worden tot de onteigeningen op grond van Titel IV van de Ontheiningswet. Naar het oordeel van de ondergetekenden dient men deze aangelegenheid in groter verband te bezien. Een dergelijke wetswijziging heeft echter verstrekkende gevolgen en valt geheel buiten het kader van de onderhavige Overgangswet.

Wel kan worden ingestemd met de mening van deze leden, dat het van groot belang is, dat de voortgang van een normale onteiginingsprocedure zo weinig mogelijk vertraging ondervindt. De jurisprudentie is aan de op dit punt bestaande moeilijkheden in zoverre tegemoetgekomen, dat het thans ook mogelijk is, dat de onteigening reeds in gang wordt gezet als het uitbreidingsplan, waarin de desbetreffende gronden gelegen zijn, nog niet tot stand is gekomen. In dergelijke gevallen pleegt tot onteigening te worden besloten onder de ontbindende voorwaarde dat het besluit vervalt, als het uitbreidingsplan niet wordt goedgekeurd, hetzij door Gedeputeerde Staten, hetzij — in beroep — door de Kroon. Naar de mening van de ondergetekenden valt niet te verwachten dat de jurisprudentie op grond van de nieuwe wettelijke maatregelen op dit punt zal veranderen.

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening, dat verscheidene leden hun instemming betuigden met het laten vervallen van paragraaf 2 van de Wederopbouwwet.

Artikel 22. Vele leden stelden de kwestie van de verhouding tussen bouwvergunning en rijksgoedkeuring, welke bij de mondelinge beraadslaging in de Tweede Kamer over het ontwerp-Woningwet reeds ter sprake is gekomen, weer aan de orde. De eerste ondergetekende acht het derhalve gewenst zijn opvatting hieromtrent nog eens duidelijk kenbaar te maken, ofschoon het een kwestie is, die eigenlijk buiten de materie van de Overgangswet valt.

Bij de beoordeling van deze vraag moet men niet uit het oog verliezen, dat de Wederopbouwwet een tijdelijk karakter draagt. Zoals de hier aan het woord zijnde leden reeds opmerkten, prevaleert deze wet als speciale wet ten opzichte van de algemene wet (de Woningwet). De bepaling, bedoeld in artikel 17, vierde lid, van de Wederopbouwwet maakt dus — tijdelijk — inbreuk op de algemene, voor normale tijden geldende wettelijke regeling. De minst vergaande inbreuk op de algemene regeling is deze, dat de tijdelijke wet in zeker opzicht de bepaling inzake de termijn, binnen welke de beslissing omtrent het verlenen van de bouwvergunning moet worden genomen, doorbreekt. Ook de tekst van artikel 17, vierde lid, wijst in de richting van deze opvatting: de bouwvergunning mag niet worden verleend dan nadat de uitvoering van het werk is goedgekeurd. Dit betekent, dat de beslissing omtrent het verlenen van bouwvergunning, indien deze — gelet op de in de Woningwet genoemde weigeringsgronden — zou moeten worden verleend, niettemin moet worden aangehouden, als tevens een rijksgoedkeuring is vereist en deze nog niet is gegeven. Indien de bouwvergunning op een van de gronden, genoemd in de Woningwet, zou moeten worden geweigerd, dan moet deze beslissing binnen de daarvoor gestelde termijn worden genomen. Artikel 17, vierde lid, van de Wederopbouwwet gaat eerst spelen, als er overigens geen redenen zijn om de bouwvergunning te weigeren.

De situatie, waar deze leden op doelen, doet zich overigens al sinds een twaalfjaar voor, sinds het tijdstip n.l. waarop artikel 17, vierde lid, van de Wederopbouwwet in werking trad. In de thans nog geldende Woningwet is immers bepaald, dat omtrent een bouwvraag moet worden beslist binnen de termijn, die daarvoor in de bouwverordening is gesteld. In de praktijk is niet gebleken, dat deze situatie tot moeilijkheden aanleiding heeft gegeven. In de meeste gevallen zal de beslissing wel in overleg met de aanvrager worden opgeschort. Uitgaande van de hiervoor vermelde opvatting en mede gelet op de ervaring in de afgelopen twaalf jaren ten aanzien van de onderhavige kwestie, hebben de ondergetekenden er geen behoefte aan om — zoals de hier aan het woord zijnde leden vragen — in de Overgangswet een bepaling op te nemen omtrent de mogelijkheid van aanhouding van de beslissing.

Artikel 23. Verschillende leden, enerzijds de juistheid erkennende van de bedenkingen, die veelvuldig werden ingebracht tegen de praktijk van de toepassing door gemeentebesturen van artikel 20 van de Wederopbouwwet, bleken anderzijds van mening, dat ook na de inwerkingtreding van de nieuwe wetten vooralsnog de behoefte aan een eenvoudige procedure voor eenvoudige wijzigingen van een geldend plan zal blijven bestaan, juist in tijden, waarin een snelle en massale woningbouw nog altijd een dringende eis is. Zij stelden met het oog hierop voor, in artikel 23 van de Overgangswet te bepalen, dat de daar genoemde termijn van 5 jaren telkens met één jaar door de Kroon verlengd kan worden, indien de omstandigheden dit nodig maken. Als alternatief stelden zij voor een nieuwe wettelijke voorziening van gelijke strekking te treffen, waarin iets meer waarborgen voor de belangen van de belanghebbenden en voor de positie van de gemeenteraad worden opgenomen.

De ondergetekenden zijn, met de verscheidene leden, die hierna aan het woord komen, van oordeel, dat de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de Woningwet voldoende mogelijkheden openen om tot een snelle en soepele aanpassing op onderdelen van het bestemmingsplan te komen, waarbij enerzijds de positie van de gemeenteraad volledig veilig is gesteld en anderzijds de belangen van belanghebbenden niet in het

gedrang komen. Zij hebben hier in de eerste plaats artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening op het oog. Voorts wijzen zij op de ruimere mogelijkheid tot anticipatie, neergelegd in artikel 50, zesde lid, van de Woningwet en in artikel 46, zesde lid van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Juist omdat eerstgenoemde bepaling in de eerste jaren na het in werking treden van de nieuwe wetten met betrekking tot de bestaande uitbreidingsplannen, zolang zij nog niet zijn aangepast, weinig baat kan geven, wordt in de Overgangswet artikel 20 van de Wederopbouwwet niet abrupt ingetrokken, maar wordt daar een overgangstermijn gesteld, die overeenkomt met de termijn, binnen welke de bestaande plannen met de nieuwe wet in overeenstemming moeten worden gebracht, waarna artikel 11 ook op die oude plannen volledig van kracht kan zijn. De ondergetekenden menen, dat op deze wijze een sluitend systeem wordt verkregen. Zij vinden mitsdien geen aanleiding aan de voorstellen van de hier aan het woord zijnde verschillende leden tegemoet te komen.

De hiervoor reeds genoemde verscheidene leden zouden bij continuatie van artikel 20 van de Wederopbouwwet daaraan een nieuwe vijfde lid willen zien toegevoegd, welks inhoud hierop neerkomt, dat belanghebbenden in de gelegenheid moeten worden gesteld bezwaren tegen het verlenen van een vergunning ingevolge dit artikel in te dienen, indien het plan, waarvoor die vergunning wordt gevraagd, in strijd met een geldend uitbreidingsplan zou zijn.

De ondergetekenden merken naar aanleiding hiervan op, dat zij — nu het niet in de bedoeling ligt de bepaling van artikel 20 van de Wederopbouwwet te continueren — geen aanleiding vinden tot uitbreiding van deze bepaling, als door de hier aan het woord zijnde leden voorgesteld, over te gaan. Zoals deze leden reeds opmerkten bestaat thans ingevolge het vierde lid van genoemd artikel 20 de mogelijkheid, om te dezer zake richtlijnen uit te vaardigen. Zodanige richtlijnen zijn niet tot stand gekomen; wel is echter een circulaire aan de colleges van Gedeputeerde Staten gezonden, waarin omtrent deze aanleggelegenheid bepaalde suggesties werden gedaan. Tegen de sindsdien op dit gebied gevoerde praktijk zijn tot dusverre niet zodanige bezwaren naar voren gebracht, dat te dien aanzien bij de Overgangswet in de hierbedoelde — slechts voor een bepaalde termijn gehandhaafde — noodmaatregel nog een wijziging zou moeten worden aangebracht.

Ten aanzien van de in dit artikel genoemde termijn zij verwezen naar het antwoord met betrekking tot de desbetreffende opmerkingen bij artikel 32.

Artikel 26. Nu het ingevolge het eerste lid van artikel 26 aan het gemeentebestuur ter beoordeling staat, in hoeverre het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften bepalingen bevat, als bedoeld in artikel 3, lid 6, van de Woningwet, vreesden vele leden, dat dit aanleiding zou kunnen geven tot verwarring en uiteenlopende interpretatie. Zij vroegen voorts of de gemeenten de bepalingen van genoemd Besluit letterlijk in hun bouwverordeningen moeten overnemen.

De ondergetekenden mogen er in dit verband op wijzen, dat het — zoals in de memorie van toelichting op het onderhavige wetsontwerp reeds werd vermeld — nooit de bedoeling is geweest in de Overgangswet voor elke casuspositie, die zich zou kunnen voordoen, een regeling te treffen.

Ongetwijfeld zullen er bij de uitvoering van deze wet vragen rijzen, die betrekking hebben op bijzondere gevallen, waarvoor in de wet geen regeling is gegeven. Met het oog hierop ligt het in de bedoeling van de eerste ondergetekende om — zoals destijds bij de ingrijpende wijziging van de geldende Woningwet in 1931 is gebeurd — ter gelegenheid van de inwerkingtreding van de Overgangswet een circulaire aan de gemeentebesturen te zenden, waarin zal worden toegelicht, op welke manier voor gevallen, als hierboven bedoeld, een oplossing kan worden gevonden. Terugkomende op artikel 26 delen de ondergetekenden mede, dat zij, hoewel erkennende dat de gemeentebesturen bij de hierbedoelde aanpassing tot verschillende interpretaties zouden kunnen komen, aan de andere kant het vermogen van de gemeentebesturen om te onderschei-

den, welke bepalingen in meergenoemd Besluit al of niet in artikel 3, zesde lid, van de Woningwet zijn bedoeld, toch bepaald niet onderschatten. Gedeputeerde Staten moeten voorts ook de ingevolge artikel 26 aangebrachte wijzigingen in de bouwverordeningen goedkeuren. Zij kunnen er dus voorzover nodig op toezien, dat eventuele verschillen binnen hun provincie worden rechtgetrokken.

Het bepaalde in het tweede lid van artikel 26 brengt mede, dat uiteraard de inhoud van het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften in de bouwverordening moet worden overgenomen. In bepaalde gevallen zal dit mogelijk zijn door de tekst van genoemd besluit vrijwel letterlijk over te nemen, in andere gevallen echter zal deze tekst aan de terminologie en de begripsbepalingen, die in de desbetreffende bouwverordeningen worden gebruikt, moeten worden aangepast.

Artikel 30. Vele leden achtten het wenselijk, dat in de Overgangswet de bepaling wordt opgenomen, dat de bestaande streekplannen binnen een redelijke termijn aan de nieuwe voorschriften moeten worden aangepast. Zij wezen in dit verband op enkele verschillen tussen de eisen, die de Wet op de Ruimtelijke Ordening ten aanzien van streekplannen stelt en die, welke de huidige wet op dit punt bevat. In de eerste plaats zouden de streekplannen-nieuwe stijl beperkt moeten blijven tot de hoofdlijnen. Voorts kent de wet naar de mening van deze leden delegatie-bevoegdheden aan Gedeputeerde Staten toe en moeten de streekplannen onder meer wat de inrichting betreft voldoen aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen. Tenslotte zal er volgens de nieuwe wettelijke regeling met betrekking tot streekplannen geen plaats meer zijn voor schadevergoedingsverordeningen. Deze leden drongen er voorts op aan, dat zekerheid wordt gegeven, dat ook de aanwijzingen, gebaseerd op de reeds bestaande en op grond van artikel 30 gelijkgestelde streekplannen, in overeenstemming met de strekking van de Wet op de Ruimtelijke Ordening slechts zullen worden gegeven ten aanzien van de hoofdlijnen en vroegen de eerste ondergetekende hieromtrent een nadere toelichting te geven.

Naar de mening van de ondergetekenden brengt het karakter van het streekplan-nieuwe stijl — méér nog dan het streekplan onder de huidige wet — mede een voortdurende bezinning op de gewenste ontwikkeling van de streek en een regelmatige aanpassing van het plan aan de nieuwe inzichten op dit punt. Het streekplanwerk krijgt een meer continu karakter. Op dit werk kan de centrale overheid zo nodig door middel van overleg met de desbetreffende provinciale organen invloed uitoefenen. Dit overleg zal voornamelijk geschieden door de inspectie, zoals thans reeds gebeurt bij de Rijksdienst voor het Nationale Plan. Mocht het overleg niet bevredigend verlopen, dan heeft de Kroon de bevoegdheid om wijziging van een streekplan voor te schrijven en ook bestaat de mogelijkheid om aanwijzingen omtrent de inhoud daarvan te geven, maar indien van dit middel herhaaldelijk gebruik zou moeten worden gemaakt, dan zou daaruit de conclusie kunnen worden getrokken, dat de door de wetgever als normaal bedoelde procedure is mislukt. Met het oog op deze — door de Wet op de Ruimtelijke Ordening mogelijk gemaakte — gang van zaken en gezien voorts het nauwe contact, dat er op het stuk van de ruimtelijke ordening ook in het verleden reeds heeft bestaan tussen de provinciale besturen en de centrale overheid, hebben de ondergetekenden geen behoefte aan een bepaling in de Overgangswet die de aanpassing van de streekplannen-oude stijl aan een bepaalde termijn bindt. Dat de bestaande streekplannen, die krachtens artikel 30 aan de Overgangswet met streekplannen-nieuwe stijl gelijkgesteld zullen zijn, wellicht nog te gedetailleerde richtlijnen zullen inhouden, zal, naar de ondergetekenden menen, gelet op het gewijzigde rechtsgevolg van deze streekplannen, in de praktijk geen bezwaren opleveren. Het streekplan heeft immers voortaan geen rechtstreeks rechtsgevolg meer. De in een streekplan neergelegde gedachten omtrent de meest wenselijke ontwikkeling werken eerst door, nadat zij in de bestemmingsplannen zijn verwerkt. Dit zal in de meeste gevallen door onderling overleg tussen de gemeentelijke

en de provinciale organen worden bereikt. Verder zullen de gemeenten bij de vaststelling van hun bestemmingsplannen, met het oog op de goedkeuring daarvan door Gedeputeerde Staten, wel reeds enigmatische rekening houden met de blijkens het streekplan bij de provincie levende ideeën. Mocht dit overleg echter niet tot het door de provincie gewenste resultaat leiden, dan kunnen Gedeputeerde Staten tenslotte aanwijzingen omtrent de inhoud van een bestemmingsplan geven. De gemeentebesturen kunnen tegen deze aanwijzingen, indien deze naar hun mening te gedetailleerd zijn, bezwaren indienen en het valt naar de mening van de ondergetekenden niet te verwachten, dat de jurisprudentie ten aanzien van een mate van detaillering, die in verhouding tot het daarbij betrokken bovengemeentelijke belang te ver zou gaan, een gunstig oordeel zal vellen.

Wat de overige opmerkingen betreft, moge er op worden gewezen, dat de Wet op de Ruimtelijke Ordening alleen de mogelijkheid openlaat, dat de Provinciale Staten — zo daartoe behoefte bestaat — in het streekplan bepaalde bevoegdheden aan Gedeputeerde Staten delegeren. Indien deze behoefte ten aanzien van reeds bestaande streekplannen wordt gevoeld, zullen de Staten — naar verwacht mag worden — wel tot deze aanpassing overgaan. De voorschriften in de algemene maatregel van bestuur omtrent de inrichting van streekplannen zullen zich uiteraard beperken tot enkele hoofdlijnen. Zij zullen op zich zelf geen reden vormen om in dit opzicht aanpassing binnen een bepaalde termijn van de bestaande streekplannen te eisen.

De veronderstelling van de hier aan het woord zijnde leden, dat er onder de nieuwe wettelijke regeling geen plaats voor streekplanschadevergoedingsverordeningen zal zijn, kunnen de ondergetekenden beamen. Zij mogen in dit verband verwijzen naar hetgeen zij hieromtrent elders in deze memorie hebben gesteld. Dit behoeft echter — naar zij menen — geen aanleiding te zijn voor aanpassing binnen een bepaalde termijn van het gelijkgestelde streekplan aan de bepalingen van de nieuwe wet.

Verscheidene leden bleken er prijs op te stellen, dat in de Overgangswet bepaald wordt, dat de procedure van goedkeuring door de Kroon van bestaande streekplannen, die ingevolge artikel 30 van genoemde wet gelijkgesteld worden met streekplannen, in de zin van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, nog volgens de oude wettelijke regeling zal geschieden, mede met het oog op de beoordeling van de veelal talrijke bezwaarschriften. Bij de aanpassing zouden de Staten dan tevens met het oordeel van de Kroon rekening kunnen houden.

De ondergetekenden kunnen echter niet inzien, waarom ten aanzien van de streekplannen, die bij de inwerkingtreding van de Overgangswet zijn vastgesteld en welke ingevolge artikel 30 van die wet gelijkgesteld worden met streekplannen-nieuwe stijl en dientengevolge dan ook precies dezelfde rechtsgevolgen zullen hebben, een zwaardere procedure (n.l. goedkeuring en behandeling van bezwaarschriften door de Kroon) gevolgd moet worden dan voor de nieuwe streekplannen vereist is. Zoals hiervoor reeds werd gesteld, achten de ondergetekenden een bijzondere aanpassingsprocedure voor gelijkgestelde streekplannen niet nodig.

Artikel 31. In antwoord op de vraag, of uit artikel 31 moet worden afgeleid, dat het overleg, bedoeld in artikel 9 van de voorlopige wet, komt te vervallen, mogen de ondergetekenden het volgende opmerken.

Artikel 31 strekt er toe, de voorbereidingsbesluiten met betrekking tot een streekplan, bedoeld in artikel 8 van de voorlopige wet, nog 5 jaren na de inwerkingtreding van de Overgangswet van kracht te doen zijn. Dit hangt samen met de omstandigheid, dat ingevolge artikel 32 de bevoegdheid tot het maken van bezwaar nog gedurende 5 jaren wordt gecontinueerd. Er kan immers ook bezwaar gemaakt worden wegens strijd met een in voorbereiding zijnd streekplan. Artikel 9 van de voorlopige wet geeft aan Gedeputeerde Staten de bevoegdheid om, als een voorbereidingsbesluit voor een streekplan is genomen, voor te schrijven, dat de gemeenten bij de

voorbereiding van hun uitbreidingsplannen overleg moeten plegen met een commissie van de provinciale planologische dienst. Deze bevoegdheid is een uitvloeisel van de bestaande wettelijke regeling, volgens welke de bestemmingsregelingen in overeenstemming moeten worden gebracht met een van kracht zijnde streekplan. Op deze wijze wordt het mogelijk reeds in het voorbereidingsstadium een zekere voorbescherming aan het streekplan te geven en wordt dubbel werk voor de gemeenten voorkomen. In de Wet op de Ruimtelijke Ordening daarentegen is niet uitdrukkelijk geregeld, dat de bestemmingsplannen aan de streekplannen moeten worden aangepast. Ook kent de nieuwe wet het stelsel van voorbereidingsbesluiten ten aanzien van streekplannen niet meer. Uit dien hoofde is de hierbedoelde voorbescherming niet meer nodig en dus ook niet meer uitdrukkelijk voorgeschreven. Dit neemt niet weg, dat overleg tussen de gemeenten en Gedeputeerde Staten over de voorbereiding van bestemmingsplannen uit anderen hoofde, n.l. met het oog op de goedkeuring van bestemmingsplannen, uiteraard wél gewenst blijft.

Artikel 32, junctis artikelen 10 en 23. De commissie bleek van oordeel, dat de in deze artikelen genoemde aanpassings-termijn van 5 jaren niet lang genoeg is, omdat, naar zij vreesde, als gevolg van technische en andere moeilijkheden bij de aanpassing, onder meer door het tekort aan stedenbouwkundigen, ernstige vertragingen kunnen ontstaan. Zij drong met klem aan op verlenging van de hierbedoelde termijn en stelde als oplossing voor, dat de Kroon de bevoegdheid zou krijgen binnen bepaalde grenzen de termijn te verlengen, als mocht blijken, dat de aanpassing der gemeentelijke plannen na vijf jaren niet voldoende is gevorderd.

De ondergetekenden zijn echter van mening, dat handhaving van de hierbedoelde termijn nodig is om een zekere stimulans op de werkzaamheden van de gemeenten uit te oefenen, opdat de aanpassing aan de nieuwe wet zo snel mogelijk tot stand zal worden gebracht. Indien de mogelijkheid van verlenging van deze termijn geopend wordt, bestaat het gevaar, dat reeds bij voorbaat bij het tempo van de aanpassing van de gemeentelijke plannen met deze verlenging rekening zal worden gehouden. De volledige werking van de nieuwe wettelijke regeling zou hierdoor reeds van de aanvang af door uitstel worden bedreigd. Zij zouden met het oog daarop ten sterkste willen ontraden een dergelijke verlengingsmogelijkheid reeds thans, voordat met de aanpassing een aanvang is gemaakt, in de wet op te nemen. In dit verband mogen zij er op wijzen, dat de periode, gedurende welke twee verschillende wettelijke regelingen ten aanzien van een bepaalde materie door elkaar heen werken, niet langer moet worden gehandhaafd, dan strikt noodzakelijk is. Naar hun mening zal over de eventuele noodzaak van een verlenging te zijner tijd de wetgever moeten oordelen.

Met betrekking tot de opmerkingen van vele leden over de ernstige bezwaren, die in de praktijk gerezen zijn tegen de procedure van het bezwaar maken tegen *voorgenomen* werken, mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen zij hieromtrent elders in deze memorie hebben medegedeeld. Daaruit blijkt, dat de ondergetekenden de oplossing voor de hierbedoelde moeilijkheden liever zouden willen vinden in een bij afzonderlijke wet aan te brengen wijziging in artikel 29 van de voorlopige wet, waardoor de procedure van het bezwaar maken tegen werken in een meldingsgebied sluitend wordt gemaakt.

Artikel 33. Het verheugt de ondergetekenden dat het voorstel om artikel 40b van de Ontheffingswet te laten vervallen qua strekking bij vele leden niet op bezwaren stuit. Deze leden blijken echter wel bezwaren te hebben tegen het vervallen van de in artikel 40b voorkomende zinsnede „dat bereids terzake (van een bouwverbod of een voorgevelrooilijn) uitgekeerde of verzekerde schadeloosstelling bij de berekening der schadevergoeding in mindering wordt gebracht”. De ondergetekenden zijn het met deze leden eens, dat dit beginsel van ouds met zoveel woorden in de wet erkenning heeft gevonden.

Het voorstel om ook deze zinsnede te doen vervallen betekent dan ook geenszins, dat de ondergetekenden aan dit beginsel zouden willen tornen. Naar hun mening zal dit beginsel echter, nadat artikel 40b zal zijn vervallen, wat betreft de gevallen, die tot dusver door artikel 40b bestreken werden, geen praktische betekenis meer hebben.

Het vervallen van artikel 40b zal er immers toe leiden, dat planschade en onteigeningsschade gescheiden worden. Bij onteigening zal alleen de onteigeningsschade worden vergoed, dat wil zeggen de werkelijke (verkeers-)waarde van het goed (bedrijfsschade kan in dit verband buiten beschouwing worden gelaten). Volgens de huidige regeling zal in de gevallen, waarop artikel 40b doelt, een fictieve waarde worden vergoed, namelijk de waarde, die het goed zou hebben als er geen bouwverbod of rooilijn bestond, als gevolg waarvan de onteigende in één bedrag zowel de werkelijke waarde van zijn goed als de waardevermindering, die dit goed door de planologische maatregel heeft ondergaan, vergoed krijgt. Van dit bedrag wordt dan terecht in mindering gebracht de vergoeding, die hij terzake van deze waardevermindering bereids genoten mocht hebben. Volgens het nieuwe regiem zal de eigenaar in gevallen, waarin anders artikel 40b zou zijn toegepast, slechts de werkelijke waarde van het goed ontvangen. Waardevermindering, die het goed terzake van een planologische maatregel mocht hebben ondergaan, zal hem bij onteigening niet worden vergoed. Om deze vergoeding te verkrijgen zal hij de weg van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening moeten bewandelen. De ondergetekenden menen, dat er geen grond bestaat om op de onteigeningsvergoeding, overeenkomende met de werkelijke waarde van het te onteigenen goed, in mindering te brengen een eventuele schadevergoeding, die zou zijn ontvangen terzake van de waardevermindering, die dat goed als gevolg van een planologische maatregel zou hebben ondergaan.

Verschillende leden konden zich niet verenigen met de in de toelichting bij de Nota van Wijzigingen aangevoerde tweede overweging tot schrapping van artikel 40b, waarin werd verwezen naar artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, volgens welk artikel de mogelijkheid is ontstaan om aan de gemeente, en in beroep aan de Kroon, een aanvullende vergoeding te verzoeken indien men na onteigening meent een onvoldoende bedrag ontvangen te hebben.

De bezwaren van deze leden richtten zich eigenlijk tegen de tekst van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, die in de boezem der Tweede Kamer is ontstaan. De tekst van dit artikel stelt geen termijn aan het indienen van een verzoek om vergoeding. Uit de discussie destijds (vgl. *Handelingen* Tweede Kamer, zitting 1960—1961, blz. 4160, 4172 en 4173 — woorden van de heer Westerhout — en blz. 4174 — woorden van de heer Bommer c.a.) — bleek duidelijk, dat men zich van het ontbreken van een termijn, en van de consequenties die dat met zich zou brengen, terdege bewust is geweest.

Met betrekking tot het aan een termijn binden van het verzoek om schadevergoeding kan men voor- en nadelen aanvoeren. Een voordeel is, dat het gemeentebestuur bij de vaststelling van een bestemmingsplan zich ongeveer een indruk kan vormen over de kosten aan uit te betalen schadevergoedingen, die de vaststelling van het plan met zich mee zal brengen. Daar staat tegenover, dat bij de vaststelling van een bestemmingsplan dikwijls niet exact zal zijn te bepalen, welke schade een bepaalde bestemming nu precies aan een belanghebbende toebrengt. Die schade zal dikwijls veel zuiverder zijn te begroten op het moment van verwezenlijking van het plan. Deze omstandigheid pleit ervoor om geen termijn aan het indienen van een verzoek om schadeloosstelling te verbinden. De Kamer heeft in laatstbedoelde zin beslist.

Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat men moeilijk zal kunnen stellen, dat deze beslissing tot een gang van zaken zou leiden, die voor alle partijen zeer ongewenst zou zijn. Voor de gemeentebesturen brengt deze regeling in ieder geval het voordeel mee, dat de kans op ongemotiveerd hoge schadeloos-

stellingen aanzienlijk verminderd zal worden, terwijl het voor de belanghebbende een voordeel is, dat terzake van schaden, die eerst later manifest worden, toch nog een verzoek om vergoeding kan worden ingediend.

Men kan, zo menen de ondergetekenden, evenmin stellen dat een gang van zaken, als door artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening mogelijk wordt gemaakt, met de Onteigeningswet moeilijk verenigbaar zou zijn. Met de leden, hier aan het woord, kan worden erkend, dat op grond van de Onteigeningswet bij onteigening de werkelijke waarde van het goed volledig wordt vergoed en dat de jurisprudentie er bij voortdurend op gericht is op dit punt aan belanghebbende volledig recht te doen. Maar dat wil niet zeggen dat een belanghebbende, wiens goed onteigend wordt, niet uit andere hoofde dan juist door de onteigening schade kan lijden. Dat kan met name het geval zijn als gevolg van een bestemmingsplan. In het algemeen wordt een dergelijke schade bij onteigening niet vergoed, tenzij de wet hiervoor een uitdrukkelijke bepaling geeft, zoals het huidige artikel 40b dit doet. In al die gevallen, waarin bij onteigening alleen de onteigeningschade wordt vergoed, kan niet worden gesteld, dat volgens het systeem van de wet het dan ook uit moet zijn, in die zin, dat dan niet uit andere hoofde een aanspraak op vergoeding open mag staan.

Wanneer de hier aan het woord zijnde leden dan ook stellen, dat belanghebbenden volgens artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening aan de gemeente een aanvullende vergoeding kunnen verzoeken, indien zij menen na onteigening een onvoldoende bedrag ontvangen te hebben, merken de ondergetekenden op, dat hiermede de situatie niet geheel zuiver is weergegeven. Het verzoek om aanvullende vergoeding zal immers niet gebaseerd zijn op de omstandigheid, dat bij onteigening een onvoldoende bedrag is ontvangen in die zin, dat niet de werkelijke waarde zou zijn vergoed, maar het verzoek zal zijn gegrond op de omstandigheid, dat eerst bij de vaststelling van de werkelijke waarde door de onteigeningsrechter is gebleken, dat het goed als gevolg van een bestemmingsplan een waardevermindering heeft ondergaan, die naar de mening van de belanghebbenden niet of niet geheel te hunnen laste behoort te blijven.

Aangezien het hier schaden van verschillende aard betreft — schade als gevolg van onteigening en schade als gevolg van een bestemmingsplan — menen de ondergetekenden dat het zeer wel verdedigbaar is de vergoeding van deze schaden volgens een verschillende procedure te doen verlopen.

Hoewel de ondergetekenden, naar uit het bovengestelde zal zijn gebleken, van oordeel zijn, dat men zowel het aan een termijn binden van het verzoek om schadeloosstelling ingevolge artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, als het niet aan een termijn binden van dit verzoek kan verdedigen, menen zij, dat het stellen van een termijn niet kan worden gegrond op de boven weergegeven argumenten van de hier aan het woord zijnde leden. Wel kan worden gesteld, dat het thans in artikel 49 neergelegde systeem voor de gemeentebesturen een zeker nadeel biedt als gevolg van de onzekerheid van de financiële consequenties — niet van onteigeningen — maar van het bestemmingsplan. Maar zoals boven werd vermeld, het wel stellen van een termijn brengt weer andere bezwaren met zich mee. Nu de Kamer uitdrukkelijk heeft gekozen voor het thans in artikel 49 neergelegde systeem, zijn de ondergetekenden niet bereid een initiatief te nemen, dat tot een wijziging van dit systeem zal leiden, zulks te minder nu het onderhavige ontwerp, dat immers beoogt de overgang naar de nieuwe voorschriften, vervat in de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de nieuwe Woningwet te regelen, niet de plaats is om wijzigingen in die wetten zelf aan te brengen.

Verscheidene leden gaven voorts een uitvoerige geschiedkundige uiteenzetting van de materie, waarop betrekking hebben het oude artikel 92 van de Onteigeningswet, het huidige artikel 40b van die wet, en het thans vervallen voorstel voor een nieuwe tekst van artikel 40b. Zij betoogden voorts, dat in de jurisprudentie van de Hoge Raad de lijn van het arrest van 26 juni 1957, N.J. 610 (Hoogezand—Sappemeer), waarin

onder meer werd uitgesproken, dat aan een verharde weg gelegen grond, die een bestemming tot openbaar nut had gekregen, niet als gereed bouwterrein mocht worden beschouwd, maar moest worden gewaardeerd als ruwe bouwgrond volgens de bepaling van artikel 40a, gehandhaafd is gebleven.

Deze leden verwezen ter adstructie van hun stelling naar een arrest van 11 april 1962 N.J. 277 (Aalsmeer).

Naar de mening van de ondergetekenden mag uit dit arrest niet de conclusie worden getrokken, die deze leden daaraan willen verbinden.

In de toelichting op de nota van wijzigingen bij artikel 33 schreven de ondergetekenden, dat de jurisprudentie van de Hoge Raad zich sinds het indienen van het wetsontwerp meer genuanceerd had ontwikkeld, dan destijds was voorzien. Zij hadden daarbij het oog op ook door de hier aan het woord zijnde leden vermeide arresten als dat van 25 februari 1959, N.J. 546 (Tilburg) en dat van 25 mei 1960, N.J. 513 (Voorburg).

In het eerste geval kwam de Hoge Raad ondanks een depreciërende bestemming tot een hogere waarde op grond van een — mede door toedoen van de gemeente — ontstane marktprijs voor de desbetreffende grond. In het tweede geval werd aan door een depreciërende bestemming getroffen grond een hogere waarde toegekend op grond van de omstandigheid, dat deze grond als ontsluitingsgrond voor andere terreinen kon worden aangemerkt.

Uit deze arresten valt af te leiden, dat er zich allerlei omstandigheden kunnen voordoen, op grond waarvan aan terreinen, die door een bestemmingsplan van gereed tot ruw bouwterrein worden gedeprimeerd, toch een hogere waarde zal worden toegekend. Uit het enkele feit, dat zich volgens de Hoge Raad in het geval, waarover het arrest van 11 april 1962 handelt, dergelijke omstandigheden niet voordeden, mag niet worden geconcludeerd, dat nu verder de lijn van 1957 ongenueanceerd zal worden gehandhaafd.

Ook de hier aan het woord zijnde leden stelden de vraag, waarom de belanghebbenden tot het volgen van twee procedures moeten worden genoodzaakt. Onder verwijzing naar hetgeen hieromtrent hierboven reeds werd opgemerkt, mogen de ondergetekenden daar nog aan toevoegen, dat ook bij handhaving van artikel 40b er twee procedures zouden blijven bestaan. Zowel in zijn huidige, als in zijn aanvankelijk voorgestelde nieuwe vorm bestrijkt het artikel immers slechts een gedeelte van de z.g. planschade.

Voorts zij vermeld, dat ook in de literatuur het dooreenmenen van onteigenings- en planschade — en dat nog wel alleen voor het in artikel 40b geregelde geval — ongunstig werd beoordeeld (vgl. b.v. *Onteigeningsrecht*, Deel II, De Schadeloosstelling, door mr. S. J. Hamming, blz. 309/310).

Wat betreft de voorkeur voor de burgerlijke rechter, die de hier aan het woord zijnde leden uitspreken, deze voorkeur kunnen de ondergetekenden delen voor die gevallen, waarin het gaat om duidelijk te omgrenzen aanspraken. De vaststelling van schadevergoeding op grond van een bestemmingsplan is echter „veel minder een juridische dan een beleidsvraag” (prof. mr. C. H. F. Polak in *Handelingen* Ned. Jur. Ver. 1955 II blz. 58). Gezien de omstandigheid, dat er nu een met waarborgen omringde administratieve procedure in het leven is geroepen, verdient het de voorkeur, vergoedingen wegens planschade zoveel mogelijk volgens die procedure te laten vaststellen.

Vele leden achtten het wenselijk dat aandacht wordt geschonken aan de vraag, of er geen aanleiding is de mogelijkheid te openen ook onbewoonbaar verklaarde woningen te onteigenen indien deze niet, of nog niet gelegen zijn in een bestemmings- (sanerings)plan. De ondergetekenden mogen opmerken, dat er bij de beantwoording van deze opmerking wel enige vragen rijzen. De hier aan het woord zijnde leden zullen wel het oog hebben op onteigening ofwel in het belang van de volkshuisvesting, ofwel in het belang van de ruimtelijke ontwikkeling. Hoe zal het gezag, dat over de onteigening moet oordelen (in de eerste plaats de gemeenteraad en vervolgens de Kroon en de Raad van State) zich een mening kunnen vormen over de vraag, of de onteigening door het belang van de ruimtelijke ont-

wikkeling gevorderd wordt, indien er geen bestemmingsplan aanwezig is? Voor zover de onteigening het belang van de volkshuisvesting zou dienen zal het geval toch wel te brengen zijn onder de nieuwe grond, opgenomen in artikel 77, eerste lid, onder ten tweede. Als dat niet mogelijk is en er is ook geen bestemmingsplan, waarop de onteigening kan gebaseerd worden, schijnt het wel bijzonder onwaarschijnlijk dat men zou kunnen aantonen, dat de onteigening door het volkshuisvestingsbelang zou worden gevorderd. Naar de mening van de ondergetekenden is er derhalve aan een afzonderlijke onteigeningsgrond met betrekking tot onbewoonbaar verklaarde woningen geen behoefte.

Met betrekking tot de opmerking van verschillende leden, die van oordeel waren, dat ook de bevoegdheid moet bestaan tot onteigening ten name van Gedeputeerde Staten (bedoeld zal zijn ten name van de Provincie) ten behoeve van de uitvoering van streekplannen, merken de ondergetekenden op, dat de voorschriften van een streekplan, waarop immers de toekomstige ontwikkeling van het in het plan gegeven gebied slechts in hoofdlijnen wordt aangegeven, zeer globaal zullen zijn. Zij zullen zich daarom in het algemeen minder goed lenen om tot grondslag aan een onteigeningsprocedure te dienen. Indien ten behoeve van planologische belangen van bovengemeentelijke aard zou dienen te worden onteigend ten name van de Provincie, kan dit daarom beter op de grondslag van een bestemmingsplan geschieden. De voorgestelde tekst van artikel 78 Onteigeningswet (zie artikel 33, letter *f*) zal dit mogelijk maken. De voorgestelde nieuwe tekst van artikel 87 Onteigeningswet zal waarborgen dat de onteigening doorgang kan vinden ook indien de gemeenteraad in gebreke mocht blijven (zie artikel 33, letter *n*).

Artikel 33, letter e. Met de hier aan het woord zijnde verscheidene leden kan worden ingestemd, dat deze bepaling geen overgangsregeling, doch een wijziging van blijvende aard bevat. Verwezen zij in dit verband naar de considerans van het wetsontwerp, waarin mede als beweegreden is opgenomen het met het oog op de inwerkingtreding van nieuwe voorschriften nopens de ruimtelijke ordening en de volkshuisvesting wijzigen van enkele bestaande wetten.

Artikel 77 van de Onteigeningswet regelde onder meer de onteigening ter uitvoering van een uitbreidingsplan. Het uitbreidingsplan zal vervallen en vervangen worden door het bestemmingsplan, als gevolg waarvan artikel 77 van de Onteigeningswet dient te worden aangepast. Deze aanpassing kan niet alleen bestaan in de vervanging van het woord uitbreidingsplan door het woord bestemmingsplan, aangezien mede rekening dient te worden gehouden met de ontwikkeling, die het uitbreidingsplan vanaf 1901 heeft doorlopen en die heeft geleid tot de figuur van het bestemmingsplan, zoals dat thans in de Wet op de Ruimtelijke Ordening is geregeld. Deze ontwikkeling brengt onder meer met zich mede, dat uitdrukkelijk in de wet dient te worden vastgelegd, dat ook onteigend zal kunnen worden ten behoeve van conserverende bestemmingen.

De mening van de hier aan het woord zijnde leden, dat op grond van deze bepaling in theorie bij Koninklijk besluit (bedoeld zal zijn bij raadsbesluit met Koninklijke goedkeuring) een nationalisatie van onze landbouwgronden plaats zou kunnen vinden, moeten de ondergetekenden echter ontkennen. Bij elke onteigening zal immers moeten worden aangetoond dat het algemeen nut de onteigening vordert. Bij onteigening ten behoeve van een conserverende bestemming zal dan ook in de eerste plaats moeten worden aangetoond, dat de handhaving van de feitelijke toestand in concreto door het algemeen nut wordt gevorderd en vervolgens, dat deze handhaving, zo er niet onteigend wordt, ernstig gevaar loopt. Zo men tot nationalisatie van landbouwgronden mocht willen overgaan, dan zal dit toch altijd uit geheel andere motieven geschieden. Nationalisatie met behulp van onteigening volgens titel IV van de Onteigeningswet zou dan ook altijd als détournement de pouvoir moeten worden aangemerkt.

Op de vraag van de hier aan het woord zijnde leden, hoe zich de onteigening (volgens de procedure van titel IV) van

onroerend goed, dat de bestemming van natuurgebied heeft gekregen, verhoudt tot de onteigening volgens titel VIII van de Onteigeningswet in het belang van de natuurbescherming, antwoorden de ondergetekenden, dat deze verhouding geheel overeenkomt met de verhouding van een onteigening volgens titel IV (of volgens een van de andere bijzondere titels) tot de onteigening ingevolge titel I. Is het te onteigenen goed niet bij een bestemmingsplan als natuurgebied aangewezen dan zal de nutswetprocedure van titel VIII gevolgd moeten worden. Is dit wel het geval dan zal van de eenvoudiger procedure van titel IV gebruik kunnen worden gemaakt.

Het is de ondergetekenden niet duidelijk waarom de hier aan het woord zijnde leden de woorden „of ter handhaving van een feitelijke toestand” uit het ontwerp willen doen schrappen. Deze leden blijken immers geen bezwaar te hebben tegen onteigening ten behoeve van een zogenaamde conserverende bestemming, welke onteigening zij onder het begrip „uitvoering” willen doen vallen. Aangezien dit echter geenszins een voor de hand liggende interpretatie van het begrip uitvoering is die bovendien geheel afwijkt van de huidige jurisprudentie, geven de ondergetekenden er de voorkeur aan, dat de mogelijkheid van onteigening ten behoeve van een conserverende bestemming uitdrukkelijk in de wet wordt vastgelegd. Opgemerkt zij, dat ook bij de voorgestelde uitdrukkelijke bepaling in elk concreet geval de noodzaak van de onteigening zal moeten blijken.

Artikel 33, letters i en m. Met betrekking tot de vraag van sommige leden, of de Regering het niet wenselijk acht de bepaling te behouden, dat ook de gemeenteraad of Gedeputeerde Staten de desbetreffende inspecteur moet c.q. moeten horen, mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen in de memorie van toelichting is opgemerkt bij artikel 33, letters *i* en *k*. In deze toelichting werd uiteengezet, dat de Regering het inderaad wenselijk acht, dat de gemeenteraad en Gedeputeerde Staten een inspecteur horen, maar dat niet als algemene regel in de wet kan worden vastgelegd, welke inspecteur dat in elk concreet geval zal dienen te zijn.

Artikel 39. Met betrekking tot het nieuw voorgestelde artikel 282 der gemeentewet hebben vele leden erop gewezen, dat het kan voorkomen, dat een gemeente die bijv. 15 jaar geleden een verbindingsweg heeft aangelegd — aan welke weg echter eerst nu wordt gebouwd — alsnog ter zake van de kosten van aanleg van die weg de in genoemd artikel bedoelde belasting wil heffen. Zij hebben zich afgevraagd of de gemeente hiertoe wel kan overgaan; het standpunt van de Kroon met betrekking tot de baatbelasting toch houdt in, dat het tijdsverloop tussen het tot stand brengen der werken en de aanvang der belastingheffing niet te groot mag zijn. De ondergetekenden zouden deze vraag in het geschetste geval ontkennend willen beantwoorden. Van belang lijkt hun daarbij niet alleen het lange tijdsverloop, doch met name het feit, dat het hier gaat om een verbindingsweg, waarvan men immers in het algemeen niet kan zeggen, dat hij nu in de eerste plaats beoogt gronden geschikt of beter geschikt voor bebouwing te maken. De kosten van aanleg van een dergelijke weg behoren, naar het de ondergetekenden voorkomt, op de algemene dienst der gemeente te (blijven) drukken.

Een tijdsverloop als hiervoor genoemd zal overigens, naar het de ondergetekenden toeschijnt, in de meeste gevallen ook reeds om billijkheidsredenen aan de invoering van een heffing als bedoeld in de weg staan. Het doet er daarbij huns inziens niet veel toe of al van meet af aan aan een weg kon worden gebouwd of dat zulks eerst thans geschiedt. In beide gevallen toch doet het billijkheidsbezwaar zich gevoelen. Het zou alleen anders zijn, als de omstandigheid, dat nu pas wordt gebouwd, het gevolg zou zijn van nadere voorzieningen, welke aan de in het verleden aangelegde weg zouden zijn getroffen. De kosten van die nadere voorzieningen zullen in de omslag kunnen worden betrokken. Dit echter is een ander geval dan waarop de hiervoor genoemde leden het oog hebben.

Op grond van het vorenstaande hebben de ondergetekenden bezwaar tegen een uitdrukkelijke bepaling in artikel 282 der

gemeentewet, dat de heffing van de belasting, in de zin van vaststelling der belastingverordening, kan worden uitgesteld tot dat met de bebouwing een begin wordt gemaakt. Dit wil niet zeggen, dat in de verordeningen geen bepalingen zouden mogen worden opgenomen, die, door de aanvang van de daadwerkelijke heffing van bepaalde omstandigheden te doen afhangen, deze aanvang naar een later tijdstip verschuiven.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van sommige leden merken de ondergetekenden op, dat zij er geen bezwaar tegen zouden hebben, indien de nieuwe belasting in de praktijk met een bepaalde naam zou worden aangeduid. Die naam zou bijv. „bouwgrondbelasting” kunnen zijn. Het lijkt de ondergetekenden echter minder opportuun om, nu de andere in de gemeentewet bedoelde belastingen niet van een naam zijn voorzien, deze naam in de wet vast te leggen.

In antwoord op de vraag van andere leden waaraan de termijn van dertig jaren, genoemd in artikel 282 der gemeentewet, is ontleend, delen de ondergetekenden mede, dat een langere afbetalingstermijn — normaal is immers betaling ineens — niet aanvaardbaar leek. Bedoelde termijn is overigens ontleend aan het baatbelastingartikel der gemeentewet.

Verschillende leden wien het niet duidelijk was waarom naar een oplossing is gezocht in de vorm van een nieuwe belasting naast de baatbelasting, betreuren het, dat artikel 282 de heffing van de belasting afhankelijk stelt van de eis, dat de gronden door de getroffen voorzieningen geschikt of beter geschikt moeten zijn geworden voor bebouwing. Dit criterium houdt naar het hun voorkomt een sterke beperking in ten opzichte van het criterium „baat” van artikel 281.

De ondergetekenden zouden naar aanleiding van dit betoog willen opmerken, dat de onderhavige belasting uitsluitend beoogt de kosten, verbonden aan het treffen van bepaalde voorzieningen van openbaar nut — n.l. zodanige, welke het in exploitatie brengen van gronden mogelijk of beter mogelijk maken —, over die gronden te kunnen omslaan. Deze kosten zijn geen andere dan die, welke in het kader van met grondexploitanten te sluiten overeenkomsten door laatstgenoemden aan de gemeenten plegen te worden vergoed of die, welke indien de gemeente zelf exploiteert in de uitgifteprijs worden verdisconteerd.

Wat het begrip „geschiktheid voor bebouwing” betreft zijn de ondergetekenden van mening, dat het toezicht van de Kroon er waarborg voor is, dat de uitleg daarvan in juiste banen wordt geleid. De nieuwe belasting laat overigens de bevoegdheid van de gemeentebesturen om tot het heffen van baatbelasting over te gaan, mits uiteraard aan het daarvoor gestelde criterium is voldaan, onverlet.

Indien particuliere terreinen, die niet voor bebouwing bestemd zijn, door de gemeentelijke voorzieningen nochtans wel geschikt of beter geschikt worden voor bebouwing, kunnen zij uiteraard mede geheel of gedeeltelijk in de belastingheffing worden betrokken. De eventuele omstandigheid dat bedoelde terreinen voor andere aan bebouwing verwante doeleinden als b.v. de in het verslag genoemde opslagterreinen en recreatie-terreinen bestemd blijven, behoeft geen reden te zijn om die terreinen niet in de heffing te betrekken. Teneinde de bevoegdheid tot belastingheffing ten deze buiten twijfel te stellen is bij Tweede Nota van wijzigingen het bij artikel 39 van het onderhavige wetsontwerp ingelaste artikel 282 der gemeentewet aangevuld in deze zin, dat in de belastingverordening kan worden bepaald, welke bestemmingen voor de toepassing van de verordening met bebouwing in de zin van het gemeentewetsartikel worden gelijkgesteld.

Artikel 41. Vele leden, verheugd over het feit, dat de Regering een oplossing heeft gezocht voor de vraag, in hoeverre in verband met de Hinderwet voorschriften omtrent hinderwering nog op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening mogelijk zijn, gaven aan de toelichting, door de ondergetekenden gegeven met betrekking tot de voorgestelde wijziging van artikel 35 van de Hinderwet, deze uitleg, dat de hinder ten aanzien van de individuele onderneming een zaak is van de Hinderwet en dat de hinder, die inrichtingen in het

algemeen kunnen veroorzaken, daar buiten valt. Een algemeen verbod van alle of een bepaalde soort van inrichtingen voor een bepaald gebied kan — volgens deze uitleg — worden gegeven bij bestemmingsplan, eventueel aangevuld met voorschriften, die op artikel 168 der gemeentewet berusten. Zij waren voorts van oordeel, dat de jurisprudentie ter doorvoering van dit standpunt zou moeten worden gewijzigd en waren bevreesd, dat de rechter eventuele gemeentelijke aanvullende voorschriften ex artikel 168 gemeentewet onverbindend zal verklaren op deze grond, dat zij tevens het facet van de ernstige hinder in de zin van de Hinderwet betreffen.

De ondergetekenden zijn van mening, dat bovenbedoelde interpretatie bezwaarlijk aan de door hen gegeven toelichting bij het desbetreffende artikel in de Nota van wijzigingen kan worden gegeven. In genoemde toelichting is onderscheid gemaakt tussen hinder, die door middel van de vergunningsprocedure van de Hinderwet moet worden geweerd en een ander begrip „hinder”, dat aan de verordeningen, bedoeld in artikel 35, vijfde lid van de Hinderwet ten grondslag ligt. Dit onderscheid wordt niet gedekt door het onderscheid, dat de hier aan het woord zijnde leden maken tussen hinder ten aanzien van de individuele onderneming en hinder, die inrichtingen in het algemeen kunnen veroorzaken.

De bepalingen van de Hinderwet hebben ten doel het veroorzaken van gevaar, schade of hinder door inrichtingen te voorkomen. Dit geschiedt volgens die wet door middel van het vereiste van een vergunning voor de oprichting enz. van een inrichting, die buiten die inrichting zelf gevaar, schade of hinder kan veroorzaken. Slechts wanneer gevaar, schade of hinder van ernstige aard wordt veroorzaakt mag die vergunning geweigerd worden. Voorts kunnen bij het verlenen van de vergunning voorwaarden worden gesteld, waardoor de hinder tot ten minste aanvaardbare proporties wordt teruggebracht.

Dit neemt niet weg, dat het om andere redenen dan uit een oogpunt van de wering van hinder in de zin van de Hinderwet nodig kan zijn om — binnen het kader van de ruimtelijke ordening — de bestemming en het gebruik van de grond en de zich daarop bevindende opstallen voor het oprichten en exploiteren van inrichtingen, als bedoeld in het Hinderbesluit, te regelen; hierbij wordt dan geheel afgezien van de vraag, of de hinder in de zin van de Hinderwet, die deze inrichtingen kunnen veroorzaken, met behulp van de vergunningsprocedure van de Hinderwet al dan niet zou kunnen worden geweerd.

Naar de mening van de ondergetekenden vormt de Hinderwet hiervoor geen beletsel. Aan dergelijke, uit een oogpunt van ruimtelijke ordening te treffen maatregelen ligt immers een geheel ander belang, een geheel ander motief ten grondslag. Hetgeen de gemeenten destijds op grond van artikel 4 van de Hinderwet van 1875 en thans — zij het op een meer beperkte wijze — op grond van artikel 35, vijfde lid, van de Hinderwet hebben kunnen nastreven, kunnen zij — bij schrapping van laatstgenoemde bepaling — bij bestemmingsplan regelen of — zo nodig — bij een gemeentelijke verordening op grond van artikel 168 van de gemeentewet, vooropgesteld althans, dat deze maatregelen uit overwegingen van planologische aard worden getroffen.

Dat hierbij ook inrichtingen, die hinder in de zin van de Hinderwet (zouden kunnen) veroorzaken, in het algemeen in een bepaald gebied geweerd kunnen worden, doet aan deze bevoegdheid niet af. Het gaat er hier immers niet om *die* hinder te weren; daartoe is het vergunningsstelsel van de Hinderwet het aangewezen middel. Het betreft hier de bevoegdheid om onder meer deze inrichtingen, óók indien daarvoor de Hinderwetvergunning zou kunnen worden verleend, of indien de hinder langs de weg van aan de vergunning te stellen voorwaarden zou kunnen worden weggenomen, om redenen van ruimtelijke ordening uit een bepaald gebied te weren. Dit aspect behoort niet tot de materie van de Hinderwet.

Mits aan de hierbedoelde planologische maatregelen een ander motief ten grondslag ligt dan de wering van hinder in de zin van de Hinderwet behoeft, naar de ondergetekenden

menen, niet gevreesd te worden, dat dergelijke verordeningen onverbindend zullen worden verklaard of vernietigd zullen worden. Zij vinden voor deze opvatting steun in het Koninklijk besluit van 4 februari 1957, no. 9, waarin de Kroon overweegt, dat het „gelet op de geschiedenis van de totstandkoming van de Hinderwet van 15 mei 1952, *Stb.* 274, geen bezwaar ontmoet, dat uit stedenbouwkundige overwegingen in bebouwingsvoorschriften wordt bepaald, dat op een bepaald terrein geen gebouwen mogen worden opgericht ten dienste van een of meer groepen van inrichtingen, mits de aanduiding van deze groepen geschiedt overeenkomstig de in artikel 1 van het Hinderbesluit gegeven omschrijvingen”. Op dit standpunt is de Kroon nooit uitdrukkelijk teruggekomen.

Naar aanleiding van de door de hier het woord voerende leden voorgestelde casuspositie mogen de ondergetekenden het volgende opmerken. Indien in de bij een bestemmingsplan behorende gebruiksvoorschriften zou worden bepaald, dat een terrein bestemd is „voor industrie, met uitzondering van industrie, waarvan ernstige luchtverontreiniging moet worden gevreesd”, valt te verwachten, dat de jurisprudentie een dergelijke algemene bepaling niet geoorloofd zal vinden omdat zij te vaag is en te weinig houvast biedt aan de justitiabelen. Voorts blijkt uit de gekozen redactie van deze bepaling niet, dat men hier niet de wering van hinder in de zin van de Hinderwet op het oog heeft. Indien echter uit de bepaling blijkt, dat zij uit een oogpunt van ruimtelijke ordening is gegeven en voorts de inrichtingen met name worden aangeduid, dan zal een dergelijke bepaling in een bestemmingsplan naar mag worden aangenomen — gelet op meergenoemd Koninklijk besluit van 4 februari 1957 — wel aanvaardbaar zijn.

Afgezien van hetgeen ter beantwoording van het Voorlopig Verslag is opgemerkt mogen de ondergetekenden er tenslotte op wijzen, dat zij bij nadere overweging de voorkeur

zouden geven aan een andere redactie van artikel 40 van de Overgangswet, waardoor op eenvoudiger wijze hetzelfde doel wordt bereikt als met het thans voorgestelde artikel 40.

Indien namelijk het derde lid van artikel 70 van de Gezondheidswet wordt ingetrokken, vervallen daarmee de tot nu toe ingevolge dat artikel voor de zaken betreffende de volkshuisvesting van kracht gebleven artikelen, hetgeen de bedoeling is, en wordt de Gezondheidswet tevens gezuiverd van een bepaling, die dan geen zin meer heeft. Als gevolg van het vervallen van het derde lid, moet het vierde lid veranderd worden in: derde lid en het vijfde lid in: vierde lid. Dit vierde lid moet als volgt worden gelezen: De Gezondheidswet 1919, *Stb.* 784, vervalt.

De ondergetekenden stellen met het oog hierop bij meergenoemde Tweede Nota van wijzigingen voor, artikel 40 van de Overgangswet te wijzigen in de zin als hiervoor aangegeven.

*De Minister van Volkshuisvesting
en Bouwnijverheid,*

J. VAN AARTSEN.

De Minister van Justitie,

A. C. W. BEERMAN.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

E. H. TOXOPEUS.

*De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,*

B. ROOLVINK.